Dziennik ustaw i rozporządzeń krajowych

dla

Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Rok 1875. Wydano i rozesłano dnia 10. Czerwca 1875. **Część XV.**

Nr. 38.

Ustawa wodna.

Za zgodą Sejmu krajowego Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam na podstawie zasad zawartych w państwowej ustawie wodnej z dnia 30. maja 1869 Nr. 93. Dz. pr. p. co następuje:

Artykuł I.

Niniejsza ustawa wodna zacznie obowiązywać w trzy miesiące po jej ogłoszeniu.

Z tym dniem przestają obowiązywać wszystkie ustawy i rozporządzenia, które się tyczą przedmiotów tej ustawy i jej się sprzeciwiają.

Artykuł II.

Prawa używania wód, albo inne prawa prywatne, których przedmiotem jest woda, nabyte na podstawie dawniejszych ustaw, pozostają nienaruszone.

O istnieniu i rozciągłości takich praw rozstrzygać należy według dawniejszych ustaw; co do wykonywania jednak takowych, jakoteż co do postępowania w sprawach wodnych obowiązuje niniejsza ustawa.

Artykuł III.

Wykonanie tej ustawy poleca się Ministrom rolnictwa, sprawiedliwości, spraw wewnętrznych i handlu.

Rozdział pierwszy.

O prawnych przymiotach wody.

§. 1.

Prawne przymioty wody osądzać należy według zasad powszechnej ustawy cywilnej, a w szczególności według §§. 2 do 7 niniejszej ustawy (§. 1. ustawy państwowej).

§. 2.

Rzeki wraz z ramionami są dobrem publicznem począwszy od miejsca w którem zaczyna się ich używanie do żeglugi statkami albo spławu tratew i pozostają dobrem publicznem nawet wtedy, gdyby to używanie chwilowo lub zupełnie ustało (§. 2. ustawy państwowej).

§. 3.

Dobrem publicznem są także przestrzenie rzek, niedostępne dla statków lub tratew, jakoteż strumienie, jeziora i inne płynące i stojące wody, o ile w skutek prawnych postanowień, albo poszczególnych tytułów prawnych do pewnej osoby nie należą.

Postanowienie to nie narusza przepisów powszechnej ustawy cywilnej ochraniających posiadania (§. 3. ustawy państwowej).

§. 4.

Następujące wody należą do właściciela gruntu, jeżeli temu nie stoją na przeszkodzie prawa, nabyte przez inne osoby:

a) woda podziemna znajdująca się na jego gruntach i z tychże na powierzchnię wypływająca, z wyjątkiem źródeł solnych podlegających monopolowi solnemu i wód cementowych należących do górniczego regale;

b) woda zbierająca się na jego gruncie z opadów atmosferycznych;

c) woda zamknięta w studniach, stawach, cysternach lub innych na gruncie właściciela znajdujących się zbiornikach, albo też w kanałach, rurach i t. d. założonych przez niego dla jego prywatnego użytku;

d) odpływy z powyższych wód, dopóki nie spłyną do cudzej wody prywatnej albo publicznej i nie opuszczają gruntu właściciela (§. 4. ustawy państwowej).

§. 5.

Strumienie prywatne i inne płynące wody prywatne, należy uważać, o ile nic innego udowodnionem nie zostanie, za przynależność tych gruntów, przez które, albo pomiędzy któremi płyną i to w miarę długości brzegu każdego gruntu (§. 15. ustawy państwowej).

§. 6.

Rząd może z zastosowaniem przepisu §. 365. p. u. c. płynące wody prywatne, które są przydatne do spławiania statków lub tratew uznać za dobro publiczne (§. 6. ustawy państwowej).

Rozdział drugi.

O używaniu wód.

§. 7.

Używanie wód publicznych do spławiania i żeglugi regulują specyalne ustawy i rozporządzenia, zawarte w aktach nawigacyjnych i konwencyach, tudzież osobne ordynacye dla spławu żeglugi, policyi rzecznej i kanałów, wreszcie inne w tym względzie istniejące szczegółowe ustawy i rozporządzenia.

Do zakładania prywatnych przewozów na wodach prywatnych i publicznych w celu zarobkowania, niemniej do zakładania takich przewozów na wodach spławnych, choćby bez celu zarobkowania, potrzeba przyzwolenia władzy (§. 7. ust. państw.)

§. 8.

Posiadacze brzegów obowiązani są dozwalać i nadal bezpłatnie lądowania i przymocowywania statków i tratew w miejscach ku temu przez władzę przeznaczonych, o ile za to żadnego nie pobierali wynagrodzenia. Jeżeli zaś do lądowania albo przymocowywania statków i tratew zajętą będzie część ich gruntu dotąd do tego celu nie używana, natenczas mają prawo żądać za to wynagrodzenia.

Posiadacze brzegów mają także obowiązek zezwalać bezpłatnie na chodzenie po brzegach osobom przeznaczonym do policyjnego nadzoru wód,

i na używanie istniejących dróg do holowania, a wyjątkowo tylko wtedy mogą żądać wynagrodzenia:

a) jeżeli żądanie to polega na specyalnym tytule prawnym, albo

b) jeżeli do utrzymania istniejącej drogi do holowania zostanie zajętą część ich gruntu, dotąd do tego celu jeszcze nie używana.

Nabywanie gruntów potrzebnych do lądowania i przymocowywania statków i tratew, i do zakładania nowych dróg do holowania, ma być osądzone według powszechnej ustawy cywilnej (§. 8. ustawy państwowej).

§. 9.

W razie niebezpieczeństwa wolno w każdem odpowiedniem miejscu lądować, jako też lichtować na brzeg ładunek a nawet i same statki lub tratwy aż do chwili, w której dalsza żegluga lub spław stają się możliwemi. Posiadacz brzegu może za to żądać od właściciela statków lub tratew odpowiedniego wynagrodzenia w razie doznanej szkody, bez naruszenia praw właściciela statków lub tratew do żądania zwrotu od osób trzecich (§. 9. ust. państw.)

§. 10.

Ten do którego należy woda prywatna może jej według upodobania tak dla siebie, jak dla innych używać i takową zużyć. Postanowienie to nie wyklucza wyjątków opierających się na specjalnych tytułach prawnych.

Używanie wody płynącej ograniczone jest prawami innych osób, mających prawa do tej wody, jakoteż publicznemi względami, wynikającemi z ciągłości i niezbędnej potrzeby wody, a to stosownie do postanowień ustaw.

W szczególności nie wolno prywatnemu właścicielowi tak używać wody, ażeby wskutek tego nastąpiło jej zanieczyszczenie lub spiętrzenie naruszające prawa osób trzecich albo zalanie lub zbagnienie cudzych gruntów (§. 10. ustawy państwowej).

§. 11.

Właścicielowi gruntu nie wolno samowolnie zmieniać naturalnego odpływu wody przez jego grunt płynącej na niekorzyść poniżej leżącego gruntu.

Równie i właścicielowi niższego gruntu nie wolno na niekorzyść wyżej leżącego gruntu przeszkadzać naturalnemu odpływowi wody (§. 11. ust. państw.).

§. 12.

Woda odwrócona przez właściciela gruntu z wód prywatnych a niezużyta, ma być. zanim się zetknie z cudzym gruntem, napowrót wprowadzoną w pierwotne koryto, chyba że przez inne jej odprowadzenie nie poniosą żadnej szkody trzecie osoby do niej prawo mające (§. 12. ustawy państw.).

§. 13.

Jeżeli właściciele kilku graniczących ze sobą przestrzeni wybrzeżnych, połączą się w celu wspólnego używania albo prowadzenia wody, to grunta ich w tym względzie uważać należy wobec trzecich osób jako jednę całość (§. 13. ustawy państwowej).

§. 14.

Jeżeli przeciwległe brzegi płynącej wody prywatnej do różnych należą właścicieli, wtenczas o ile nie zachodzi inny udowodnić się dający stosunek prawny, posiadacze obydwóch brzegów mają prawo używać połowy przepływającej ilości wody w miarę długości posiadanego brzegu (§. 14. ustawa państw.).

§. 15.

W wodach publicznych wolno każdemu używać wody bez osobnych przyrządów w zwykły sposób, niewykluczający takiego samego użycia przez innych, do kąpieli, mycia, pojenia, pławienia i czerpania, wydobywać z niej rośliny, muł, ziemię, piasek, szuter, kamienie i lód, o ile przez to nie narusza się biegu wody i brzegów, ani też nie uwłacza się cudzemu prawu, lub nie wyrządza się komu szkody, zawsze jednak z zachowaniem policyjnych przepisów i tylko na miejscach od podobnego używania albo wydobywania niewyłączonych.

§. 16.

Do każdego innego w §. 15. niewyszczególnionego używania publicznej wody, jakoteż do zakładania lub zmiany potrzebnych do tego przyrządów i zakładów, które wpływają na jakość wody, na jej bieg, albo na wysokość jej stanu, albo też, które naruszyć mogą brzegi, potrzeba zezwolenia powołanych do tego władz politycznych.

Pozwolenie takie jest także potrzebne co do wód prywatnych, jeżeli ich używanie oddziaływa na cudze prawa albo na jakość, bieg lub wysokość wody w wodach publicznych.

§. 17.

Do budowli wodnych, do których stawiania potrzeba według §. 16. pozwolenia właściwej władzy politycznej, należą w szczególności zakłady o sile wodnej i przyrządy do podniesienia wody.

Równie do każdej zmiany takich budowli potrzebne jest pozwolenie właściwej władzy politycznej, o ile ta zmiana wpływa na bieg, spad albo zużycie wody.

§. 18.

W piśmie, mocą którego władza polityczna udzielać będzie pozwolenia, mają być oznaczone miejsce, miara i sposób używania wody.

Przy wodach publicznych mogą być stawiane według potrzeby szczegółowe warunki, powszechny użytek wody regulujące i zabezpieczające, można też pozwolenie takie ograniczyć do pewnego czasu lub udzielić odwołalnie.

§. 19.

Miara używania wody, którą ma oznaczyć władza polityczna, stosuje się z jednej strony do potrzeby starającego się, z drugiej zaś do tej nadwyżki wody, która pozostaje do dalszego rozrządzenia ze względu na zmienny stan wody.

Miara ta wszakże w żadnym razie nie może iść tak daleko iżby gminom i miejscowościom w razie niebezpieczeństwa ognia albo ze względu na cele gospodarskie ich mieszkańców zagrażał brak wody.

§. 20.

Posiadacz winien budowle i przyrządy, na które otrzymał pozwolenie, tak urządzić i w takim stanie utrzymywać, ażeby o ile możności nie przeszkadzały odpływaniu wody i lodu, aby bez potrzeby nie utrudniały lub nie przeszkadzały rybołowstwu i innemu używaniu wody i nie powodowały marnowania wody, do której używania inne osoby mają prawo.

Jeżeliby interesowany złożył dowody, że temu postanowieniu zadość się nie dzieje, natenczas winna władza polityczna na jego żądanie polecić usu-

nięcie tych wadliwości w pewnym czasie, a po bezskutecznym upływie czasu znieść je na koszt ociągającego się.

§. 21.

Jeżeli przez obniżenie albo zmianę budowli wodnych można usunąć takie spiętrzenie wody, w skutek owych budowli powstałe, które jest przyczyną zalania, zbagnienia lub innego uszkodzenia gruntów i jeżeli szkodliwemu działaniu spiętrzonej wody nie można zapobiedz za pomocą innych mniej kosztownych środków, to posiadacz budowli wodnych ma na żądanie cierpiących szkodę wykonać potrzebne zmiany lub na ich wykonanie zezwolić. O ile na posiadaczu budowli wodnych nie cięży wina za uszkodzenie gruntów, cierpiący szkodę mają ponosić koszta potrzebnych zmian lub innych środków zaradczych i wynagrodzić ubytek siły wodnej, jeśli skuteczność tej siły w skutek potrzebnych zmian została uszczuploną. O tem, kto i w jakiej mierze ma ponosić rzeczone koszta i wynagrodzić ubytek siły wodnej, niemniej o wysokości tych kosztów i o wysokości wynagrodzenia orzeka Władza polityczna według zasad prawa cywilnego.

§. 22.

Przy wszystkich zakładach o sile wodnej i przyrządach do podniesienia wody ma być oznaczony najwyższy dozwolony, a w razie zachodzącego obowiązku do utrzymania wody w pewnej wysokości, także najniższy dopuszczalny stan wody za pomocą pali (znaku normalnego, pala markującego) lub innych stałych znaków, na koszt właścicieli tych zakładów i przyrządów. Znak taki musi być urządzony przy zakładach i przyrządach wodnych postawionych wedle przepisów tej ustawy, zaraz przy zakładaniu tychże, przy istniejących zaś, przy których go nie ma, w terminie dwuletnim od dnia wejścia w życie tej ustawy. Znaki wskazujące wysokość wody winny być w miejscu dla interesowanych dostępnem, na którem je łatwo dostrzedz można, według prawideł sztuki dokładnie i w ten sposób urządzone i utrzymywane aby były o ile możności zabezpieczone od umyślnego uszkodzenia i zniszczenia przez czas i przypadek.

§. 23.

Skoro woda zbierze nad wysokość znakiem oznaczoną, winien posiadacz zakładu wodnego przez otwarcie śluz, jakoteż w ogóle przez usunięcie przeszkód tym zakładem spowodowanych, jej odpływ ułatwiać, dopóki nie opadnie aż do normalnego stanu wysokości.

W razie zaniechania tych ostrożności mogą wszyscy ci, którzyby tem zagrożeni byli lub szkodę ponieść mogli, z zastrzeżeniem prawa żądania wynagrodzenia szkody, domagać się, aby miejscowa władza policyjna na koszt i niebezpieczeństwo ociągającego się posiadacza zakładu wodnego, a w razie opieszałości miejscowej władzy policyjnej, lub gdyby niebezpieczeństwo zagrażało kilku miejscowościom — c. k. polityczna władza zarządziła spuszczenie wody.

§. 24.

Osobne rozporządzenia oznaczą kształt znaków do oznaczenia wysokości wody i ostrożności, jakie przy ich ustawieniu zachowywać należy.

§. 25.

Prawa do używania wody, które w piśmie zawierającem pozwolenie władzy nie zostały wyraźnie ograniczone do osoby starającego się o pozwolenie, przechodzą na każdoczesnego posiadacza tych zakładów albo nieruchomości, dla których pozwolenie wydane zostało.

Oddzielenie praw takich od pierwotnego zakładu lub nieruchomości i przeniesienie ich na inny zakład albo nieruchomość, może nastąpić tylko za pozwoleniem władzy udzielającej pozwolenia na budowle wodne.

§. 26.

Jeżeli się z wód publicznych sprowadza wodę do kanałów, stawów lub wodociągów urządzonych dla celów prywatnych, to przy używaniu lub zużywaniu tej wody obowiązują warunki danego w tym celu pozwolenia. Przytem w razach wątpliwości ma być zachowanem prawidło, że pozwolenie i nabycie prawa używania wody ogranicza się li tylko do potrzeby przedsiębiorstwa uprawnionego i że gdyby się okazała nadwyżka wody nad tę potrzebę, rozrządzenie nią przysłuża władzy rządowej.

§. 27.

Gdyby nawet nie zachodziły warunki wywłaszczenia według §. 365 powszechnej ust. cyw., można w celu pożytecznego użycia wody albo w celu usunięcia jej szkodliwych skutków zarządzić w drodze administracyjnej:

a) ażeby posiadacz prywatnej wody płynącej, o ile jej nie potrzebuje i w terminie, który mu władza naznaczy odpowiednio do okoliczności, nie użyje, odstąpił ją za słusznem wynagrodzeniem innym, którzy jej pożytecznie użyć mogą;
b) aby posiadacze nieruchomości dozwolili za odpowiedniem wynagrodzeniem ustanowienia służebności na swoich posiadłościach w tym celu, aby woda należąca do kogo innego z jednego miejsca na inne przez ich grunt mogła być przeprowadzoną i aby na takowym stosowne budowle i zakłady potrzebne do przeprowadzenia wody były urządzone.

Od przyjęcia takiej służebności mogą się jednak właściciele gruntu uwolnić przez odstąpienie przestrzeni gruntu potrzebnej do urządzenia wodociągu i odpowiednich zakładów, za które to odstąpienie należy im się odpowiednie wynagrodzenie.

Jeżeliby grunt w skutek założenia na nim wodociągu nie mógł być przez właściciela odpowiednio celowi użytym, natenczas ma na jego żądanie nastąpić wykupno całego gruntu.

(§. 15. ustawy państwowej.)

§. 28.

Jeżeli się na podstawie powyższego paragrafu oddaje komu innemu do użytku wodę zbywającą właścicielowi, to wydane przez władzę rządową i według przepisu §. 18. wystawić się mające pozwolenie, ma zawierać warunek, że z udzielonego pozwolenia pod rygorem utraty musi być zrobiony użytek w odpowiednio oznaczonym przeciągu czasu.

Utrata udzielonego prawa używania wody może być także wtedy wyrzeczoną, jeżeli uprawnionemu należycie nie uiszczono oznaczonego wynagrodzenia.

§. 29.

Ustawa górnicza postanawia, o ile się rozciągają prawa przedsiębiorców górniczych na odpływającą z szybów wodę i jakie im wogóle służą osobne prawa wodne.

§. 30.

Ustawa leśna i przepisy flisackie regulują używanie wody do spławiania drzewa; przepisy zaś o rybołowstwie używanie wody do łowienia ryb.

§. 31.

Przedsiębiorcy zakładów do nawodniania, jakoteż zakładów o sile wodnej i przyrządów do podnoszenia wody, z których zaprowadzenia należy się spodziewać przeważnych korzyści dla gospodarstwa krajowego, mogą żądać według postanowień §. 27 lit. b) (§. 15 ust. państw.), ażeby im w celu sprowadzania i odprowadzania wody, jakoteż wystawienia potrzebnych do tego szluz i innych przyrządów dozwoloną była za odpowiedniem wynagrodzeniem służebność na cudzym gruncie, albo żeby im według wyboru właściciela gruntu odstąpiony był grunt potrzebny.

Prawo to przymusowe nie rozciąga się jednak na budynki i należące do nich dziedzińce, tudzież ogrody koło domu położone.

Gdyby grunt z powodu powyższych urządzeń nie mógł być przez właściciela odpowiednio celowi użytym, natenczas może tenże żądać wykupna całego gruntu.

§. 32.

Przy zakładaniu otwartych rowów i kanałów mają przedsiębiorcy oprócz obowiązków przytoczonych w §. 491 powsz. ust. cyw. także obowiązek, wystawić i utrzymywać potrzebne do połączenia obydwu brzegów mosty i ławy, przy wodociągach i kanałach zaś wysoko nad poziom prowadzonych także potrzebne przepusty jakoteż urządzenia niezbędne dla ochrony bezpieczeństwa osób i mienia.

§. 33.

Właściciel gruntu obciążonego służebnością na korzyść przedsiębiorstwa ma prawo żądania współużytkowania z urządzenia w ten sposób powstałego, za przyczynieniem się do kosztów wystawienia i utrzymywania w miarę ilości używanej wody, i o tyle, o ile przez to osiągnięcie celu urządzenia nie byłoby utrudnionem lub na niebezpieczeństwo narażonem.

Jeżeli właściciel gruntu zażąda wspólnego użytkowania dopiero po rozpoczęciu albo ukończeniu budowli, to musi nadto przyjąć na siebie przewyżkę kosztów potrzebnych zmian w budowli.

O wysokości kwoty, którą do kosztów przyczynić się ma, rozstrzyga — jeżeli się strony nie zgodzą — właściwa władza polityczna.

§. 34.

W razie pożaru albo gdyby zaszedł chwilowo gwałtowny brak wody, wolno miejscowej władzy policyjnej, a względnie przełożonemu zagrożonej

gminy albo obszaru dworskiego, wydać co do czasowego użycia wód prywatnych lub publicznych zarządzenia, wymagane w interesie publicznym i takowe natychmiast wykonać.

§. 35.

Gdzie panuje stały brak wody do picia, gotowania, mycia, pojenia i innych gospodarskich potrzeb albo do gaszenia ognia, a dostarczenie takowej przechodzi siły pojedyńczych członków gminy, tam dostarczenie wody jest rzeczą gmin lub miejscowości odpowiednio do postanowień ustawy gminnej.

§. 36.

Miejscowości i gminy nie mające wody podostatkiem, mają w miarę tej potrzeby prawo do wywłaszczenia wód prywatnych i praw używania wody za stosownem wynagrodzeniem, jednak tylko o tyle, o ile mający prawo do wody nie potrzebują takowej na podobne własne cele (§. 16 ust. państw.).

§. 37.

Jeżeli w wypadkach objętych §§. 27 i 36 nie nastąpi porozumienie między stronami, należy wysokość wynagrodzenia zbadać i oznaczyć w drodze administracyjnej, a jeżeli się interesowani tem nie zadowolą, oznaczyć ją przez sądowe oszacowanie, które odbyć się ma przy udziale obydwóch stron według zasad postępowania przy wywłaszczeniu (§. 17. ust. państw.)

§. 38.

Postanowienia §§. 27, 28, 31 do 33 i 37 (§. 17 ust. państw.) odnoszą się także do urządzeń, służących do zaopatrywania w wodę, tak obszarów dworskich, gmin i miejscowości, jakoteż odosobnionych osad, jeżeli te ostatnie w skutek swego położenia nie mogą korzystać z powyższych urządzeń, dla obszarów dworskich, gmin i miejscowości.

§. 39.

Uprawnieni do rybołowstwa nie mają prawa sprzeciwiać się wykonywaniu innych praw do używania wody, lecz mogą tylko żądać odpowiedniego wynagrodzenia szkody, które oznaczy władza administracyjna, albo Sąd, gdyby interesowany orzeczeniem jej się nie zadowolnił (§. 19 ust. państ.).

*

Rozdział trzeci.

O odprowadzaniu wód i ochronie przeciw uszkodzeniom przez wodę.

§. 40.

Do urządzeń odprowadzających wodę i do drenowania ma być analogicznie wszystko to zastosowane, co przepisują §§. 27, 28, 31 do 33 i 37.

§. 41.

Do stawiania w wodach publicznych wszelkich budowli wodnych, mających na celu uregulowanie wody lub ochronę przeciw takowej, a nie wykonywanych przez Państwo, potrzeba zezwolenia właściwej władzy politycznej.

Pozwolenie takie wtedy tylko potrzebne jest do podobnych budowli w wodach prywatnych, jeżeli one oddziaływają na cudze prawa, albo na jakość, bieg, lub wysokość wody w wodach publicznych.

§. 42.

Brzegi, groble, koryta i zbiorniki, jakoteż urządzenia przy wodach płynących i na nich, należy w myśl §. 413 p. u. c. tak zakładać i utrzymywać, ażeby nie szkodziły cudzym prawom i o ile możności zapobiegały wylewom (§§. 16 i 20.).

§. 43.

Do utrzymywania i czyszczenia kanałów i sztucznych ścieków, niemniej do utrzymywania w dobrym stanie urządzeń do używania wody są w ogólności obowiązani właściciele takich urządzeń, o ile nie zachodzą prawne zobowiązania innych osób.

Jeżeli właściciel nie jest wiadomy, powyższy obowiązek ciąży na tych, którzy urządzeń tych używają a to, jeżeli nie ma innej prawnej podstawy do rozkładu, w miarę korzyści, jakie mają.

§. 44.

Wystawienie i utrzymywanie w dobrym stanie urządzeń i budowli, niemniej wykonanie tego wszystkiego, czego wymaga ochrona brzegów, gruntów,

budynków, dróg, kolei żelaznych i innych urządzeń w rzekach i strumieniach od szkodliwych wpływów wody, jakoteż usunięcie szkód, które woda już wyrządziła, jest przedewszystkiem rzeczą właścicieli zagrożonych albo uszkodzonych nieruchomości i zakładów, jeżeli w tej mierze nie istnieją osobne prawne zobowiązania osób trzecich.

Jeżeli w skutek zaniechania tej ochrony zagraża niebezpieczeństwo cudzej własności, natenczas muszą ociągający się w każdym razie przedsięwziąść potrzebne środki ochrony na koszt tych, od których niebezpieczeństwo ma być odwrócone, albo też na to wykonanie pozwolić i sami do tego się przyczynić w miarę §§. 65 i 66.

§. 45.

Ustawa krajowa postanowi w każdym poszczególnym wypadku o tem, czy tam gdzie całe miejscowości i niwy wystawione są na powtarzające się wylewy albo inne uszkodzenia przez wodę, ma nastąpić ustanowienie spółki, choćby nawet interesowani na to się nie zgodzili, czy też o wykonanie takich budowli postarać się należy zapomocą innych środków a w szczególności datków i zaliczek z funduszów krajowych lub gminnych.

§. 46.

Co do gruntów, które w skutek porzucenia do nikogo nie należą i dopóki takowe nie przejdą na czyjąś własność, cięży obowiązek do robót ochronnych i regulacyjnych na spółkach zawiązanych w celu ochrony przed wodą i uregulowania takowej, jeżeli grunta te leżą w ich obrębie.

§. 47.

Grunt uzyskany w skutek budowli regulacyjnych w obrębie regulacyjnym przypada tym, co ponoszą koszta przedsiębiorstwa; musi być jednak odstąpiony właścicielom przyległych gruntów na ich żądanie za zwrotem wartości, jeżeli go przedsiębiorstwo nie potrzebuje do lepszego zabezpieczenia i umocnienia brzegu.

§. 48.

Na budowle dla ochrony, uregulowania brzegów, osuszania i na inne budowle wodne w interesie publicznym stawiane, muszą właściciele odstąpić

za stosownem wynagrodzeniem potrzebne grunta i inne nieruchomości, niemniej budowle i zakłady, lub też muszą zezwolić na ustanowienie potrzebnych służebności gruntowych.

Wodociągi i kanały mogą być także przeniesione na inne miejsce bez zezwolenia właścicieli i uprawnionych do używania wody, jeżeli tego wymaga interes publiczny i jeżeli się to stać może bez naruszenia celu tych zakładów wodnych. Koszta mają ponosić przedsiębiorcy tego przeniesienia.

Właściciel musi odstąpić za odpowiedniem wynagrodzeniem materyały znajdujące się na tych gruntach, które ochronione być mają, a które potrzebne są do wykonania takich, w celach publicznego dobra stawianych budowli wodnych.

§. 49.

Posiadacze brzegów muszą, o ile nie są do tego bezpłatnie obowiązani, za stosownem według §. 87 obliczyć się mającem wynagrodzeniem dozwolić przystępu i użycia brzegów do wywozu i przywozu, tudzież do składania i obrabiania materyałów potrzebnych do stawiania i utrzymywania budowli ochronnych, tudzież mających na celu uregulowanie wody lub innych budowli wodnych.

Na żądanie posiadacza brzegu może władza polityczna wyznaczyć przedsiębiorcy stosowny termin do ukończenia robót i uprzątnienia materyału.

§. 50.

Jeżeli w celu bezzwłocznego zapobieżenia wielkiemu niebezpieczeństwu, mogącemu powstać w skutek przerwania brzegów lub grobli albo w skutek wylewów, trzeba się szybko jąć środków zaradczych, to sąsiednie gminy i obszary dworskie są obowiązane za stosownem wynagrodzeniem dać potrzebną pomoc na żądanie władzy politycznej, albo gdy ta władza nie ma swej siedziby w miejscu niebezpieczeństwa, na żądanie przełożonego zagrożonej gminy albo obszaru dworskiego.

Jeżeli za tego rodzaju pomoc żąda kto wynagrodzenia, władza polityczna ma je wymierzyć podług wartości pieniężnej tej pomocy i rozłożyć stosunkowo należące się wynagrodzenie na gminy lub obszary dworskie, którym pomoc była niesioną.

§. 51.

Jeżeli się stawia budowle z funduszów państwowych albo krajowych w celu używania, prowadzenia lub zatrzymywania wody i jeżeli te budowle

przynoszą znaczną korzyść właścicielom graniczących nieruchomości lub sąsiednich zakładów wodnych, albo też odwracają od nich znaczne szkody, to można zmusić w drodze administracyjnej tych właścicieli do przyczynienia się do kosztów budowy nawet, gdyby zasady §. 365 p. u. c. o wywłaszczeniu nie dały się zastosować.

W drodze administracyjnej należy zbadać i orzec, czy budowla przynosi powyższym osobom znaczną korzyść albo odwraca od nich wielką szkodę, tudzież oznaczyć cyfrę odpowiedniego dodatku, a gdyby się strony tem nie zadowolniły, orzecze w tym względzie sędzia (§. 26 ust. państw.).

Rozdział czwarty.

O spółkach wodnych.

§. 52.

Do wykonania budowli wodnych, mających na celu ochronę własności ziemskiej albo uregulowanie biegu wody, niemniej do zaprowadzenia zakładów osuszających i nawodniających, mogą się tworzyć spółki wodne, czy to za wolnem porozumieniem się interesowanych, czy to za uchwałą większości interesowanych, na podstawie rozporządzenia właściwej władzy administracyjnej (§. 20. ust. państ.).

§. 53.

Jeżeli w drodze administracyjnej uznano, że budowa albo zakład, które większość interesowanych wykonać zamierza, przyniesie niewątpliwą korzyść i że urządzenie to nie da się wykonać odpowiednio celowi bez rozszerzenia go na grunta mniejszości interesowanych, to mniejszość może być zmuszoną przystąpić do spółki zawiązać się mającej w celu wykonania i używania tego urządzenia.

Stosunek głosów oblicza się według obszaru uczestniczącego gruntu, a nie według osób.

Wszelako nie można zmusić do udziału tych właścicieli gruntów, których dotychczasowy sposób użycia był dla posiadacza korzystniejszy aniżeli sposób zamierzony przez wystawienie urządzeń wodnych; zmusić ich jednak można (§. 21. ust. państ.) do przyzwolenia na zaprowadzenie służebności albo do odstąpienia gruntu w myśl §§. 27, 36 i 37 (§. 15, 16 i 17 ust. państw.).

§. 54.

To zobowiązanie mniejszości następuje jednak dopiero wtedy, jeżeli z utworzeniem spółki do zaprowadzenia zakładów nawodniających zgadzają się najmniej dwie trzecie, a z utworzeniem spółki do wykonania urządzeń w celach osuszenia, ochrony lub uregulowania wód zgadza się więcej niż połowa interesowanych.

§. 55.

Większość głosów potrzebna do zawiązania takich spółek oblicza się przy przedsiębraniu urządzeń do osuszania i nawodniania podług obszaru udział mających gruntów, przy zakładach zaś ochronnych i regulacyjnych według wartości własności, którą się ma ochraniać.

Przy szacowaniu tej ostatniej trzeba także brać w rachunek podwyższenie jej wartości przez budowle.

§. 56.

Każda spółka wodna musi mieć statuta, zarząd i przewodniczącego który ją zastępuje na zewnątrz.

Prawne istnienie spółki wodnej dla stosunków publicznych i prywatnych zawisło od uznania jej przez właściwą władzę administracyjną.

Dokument uznania, statuta, spis członków i podpis osób podpisujących za przewodniczącego, muszą być uwidocznione w osobnej księdze (księga wodna), a każda w tym względzie zachodząca zmiana winna tam być zapisaną.

Księga ta ma być wprowadzoną urzędowo i każdemu wolno do niej wglądać (§. 22. ust. państwowej).

§. 57.

Do zarządu spółki i załatwienia jej spraw wybierają członkowie wydział bezwzględną wiekszością głosów, które według §. 55 obliczać należy.

§. 58.

Wydział wybiera z pośród siebie bezwzględną większością głosów podług głów obliczać się mającą, przewodniczącego, który ma zastępować spółkę na zewnątrz i tegoż zastępcę; uskuteczniony wybór ma być podany

do wiadomości władzy politycznej i wpisany w księgę wodną (§. 56 [22 ust. państw.]).

Jeżeliby przy tym wyborze, równie jak i przy wyborze w myśl §. 57 nie uzyskano bezwzględnej większości głosów, natenczas rozstrzygnie wybór ściślejszy, przy równości zaś głosów los.

§. 59.

Władze polityczne rozstrzygają reklamacye tyczące się prawa wyborczego.

Zbadanie zaś aktu wyborczego jest rzeczą wydziału spółki i przeciw jego orzeczeniu nie ma odwołania.

§. 60.

Statuta mają być ułożone bezwzględną większością głosów według §. 55. obliczać się mającą i podane do wiadomości władzy politycznej, równie jak wszelkie ich zmiany.

Statuta mają dokładnie określić:

a) prawa i obowiązki członków odnoszące się do przedsiębiorstwa;

b) cel i rozmiary przedsiębiorstwa spółki, czas rozpoczęcia i ukończenia takowego;

c) siedzibę spółki;

d) skład, wybór i zakres działania wydziału i przewodniczącego;

e) zgromadzenia spółki i sprawy zachowane do rozstrzygnienia spółki;

f) miarę rozkładu kosztów;

g) sposób załatwiania sporów wynikających z spółki między jej członkami lub między tymi i spółką samą;

h) rozwiązanie spółki.

Postanowienia statutów nie mogą się sprzeciwiać postanowieniom niniejszej ustawy.

§. 61.

Kto nabywa grunt należący do związku spółki, staje się członkiem takowej i jest obowiązany do prestacyj wypływających z tego stosunku.

Obowiązek ten jest ciężarem gruntowym, ma aż do wysokości trzechletnich zaległości pierwszeństwo przed innemi ciężarami rzeczowemi bezpo-

średnio po państwowych podatkach i publicznych należytościach i ustaje tylko wtedy, gdy grunt obciążony zgodnie z przepisami z spółki wydzielony albo spółka rozwiązaną została (§. 23. ust. państ.).

§. 62.

Spółka obowiązana jest przyjąć do związku swego dodatkowo sąsiednie grunta na żądanie właścicieli za stosunkowem przyczynieniem się do kosztów budowy i utrzymania, jeżeli:

a) w ten sposób najodpowiedniej celowi wykonać się dadzą: osuszenie lub nawodnienie tych gruntów, a względnie budowle ochronne i regulacyjne;

b) jeżeli istniejące urządzenie albo prowadzona budowla wystarczą do zaspokojenia wspólnej potrzeby bez szkody dotychczasowych uczestników.

Jeżeli przyjęcie sąsiedniego gruntu do związku spółki wtedy tylko jest możliwem, gdy osobne urządzenia wykonane lub istniejące urządzenia lub budowle zmienione zostaną, w takim razie winien przystępujący do spółki złożyć nadto wszystkie koszta nowego urządzenia.

§. 63.

Wydzielenie pojedyńczych gruntów ze związku spółki może nastąpić przeciw woli innych wspólników, jeżeli nie rozpoczęto budowy w oznaczonym czasie bez dostatecznego powodu, albo jeżeli dla gruntów wydzielić się mających nie osiągnięto zamierzonego celu w odpowiednim czasie po ukończeniu urządzeń, w którym skutek już powinien był się okazać.

Jeżeli chce wystąpić członek spółki, który później wstąpiwszy dał powód do osobnych urządzeń lub zmian (§. 62), które się w skutek jego wystąpienia okazują szkodliwemi dla odpowiedniego osiągnięcia wspólnego celu, to jest on obowiązany na żądanie spółki przywrócić urządzenie na swój koszt do dawnego stanu, albo poczynić potrzebne zarządzenia w celu usunięcia szkody.

Jeżeli występujący właściciel gruntu był przymusowym członkiem spółki, może żądać od niej zwrotu uiszczonych prestacyj i usunięcia urządzeń wykonanych na jego gruncie, a stających się zbędnemi w skutek jego wystąpienia o czem, w razie, gdyby zgoda do skutku nie przyszła, rozstrzyga władza polityczna. Może jednak i większość obliczona według §. 55. żądać w interesie całego zakładu wyłączenia pojedyńczych gruntów za odpowiedniem

wynagrodzeniem, jeżeli takie wyłączenie do osiągnięcia zamierzonego celu staje się potrzebnem.

§. 64.

Rozwiązanie spółki może nastąpić większością głosów, skoro wypełni swe zobowiązania względem osób trzecich (§. 24. ustawy państwowej).

Potrzebną do tego większość głosów oblicza się według postanowień §. 55.

§. 65.

Koszta urządzenia i utrzymywania wspólnych zakładów do osuszania i nawodniania mają być rozkładane na uczestników według miary oznaczonej statutem, albo też osobną dobrowolną umową.

Jeżeli co do miary rozłożenia kosztów ani statuta żadnego nie zawierają postanowienia ani dobrowolne porozumienie nie da się osiągnąć, rozstrzyga o tem władza polityczna na podstawie zdania rzeczoznawców. Przy tem rozstrzygnięciu ma służyć za podstawę przestrzeń gruntów, na które się rozciąga urządzenie wodne, a jeżeli co do korzyści wynikającej dla nich z tego urządzenia znaczna zachodzi różnica, podział gruntów na klasy z odpowiednio wyższem i niższem przyczynieniem się do kosztów.

§. 66.

Koszta wspólnych budowli wodnych ochronnych i regulacyjnych ponoszą interesowani, jeżeli osobne ustawy, statuta lub umowy innej miary rozkładu nie stanowią w stosunku korzyści odnieść się mającej, albo w miarę wielkości niebezpieczeństwa usunąć się mającego, albo też o ile się podział na tych podstawach nie da uskutecznić według wartości dotyczących nieruchomości i zakładów. W razie, gdyby się interesowani nie zgodzili, rozstrzyga o tem władza polityczna na podstawie zdania rzeczoznawców.

§. 67.

Jeżeli do uczestników należą gminy lub miejscowości, ściągnięcie prestacyj według §§. 65. i 66. na nie przypadającej jest sprawą gminną.

§. 68.

Zaległe prestacye na cele wspólnych urządzeń osuszających i nawodniającyZaległe prestacyewli ochronnych i regulacyjnych będą na żądanie spółki ściągnięte w drodze politycznej egzekucyi.

*

Rozdział piąty.

O przekroczeniach i karach.

§. 69.

Wszelkie uszkodzenia i nadwerężenia urządzeń wodnych, jeżeli nie podpadają pod powszechne prawo karne, będą sądzone jako przekroczenia polowe według przepisów wydanych dla ochrony pól.

Przytem mają osoby przeznaczone do strzeżenia wód i urządzeń do użycia, sprowadzania i zatrzymywania wody, taki sam zakres działania jaki ustawa przyznaje polowym pod warunkami i ostrożnościami ustawą tą przepisanemi.

§. 70.

Przekroczenia ustaw regulujących prawo wodne, jakoteż rozporządzeń i zarządzeń wydanych w celu przeprowadzenia takowych, w szczególności zakładanie budowli wodnych dla ochrony lub pożytku, jakoteż użycie wód bez pozwolenia władzy, o ile takowe jest potrzebnem, przestawienie albo samowolna zmiana znaków do oznaczenia wysokości wody, jakoteż szkodliwe zdrowiu zanieczyszczanie wody, o ile te przekroczenia nie podpadają pod powszechne prawo karne, podlegają karze pieniężnej od 5 do 150 złr., albo karze aresztu od jednego dnia do jednego miesiąca, którą właściwa władza polityczna wymierzy.

§. 71.

Jeżeli kara pieniężna z przyczyny ubóstwa osoby za winną uznanej ściągniętą być nie może, należy ją zamienić na areszt, przyczem pięć złr. liczy się za jeden dzień aresztu.

§. 72.

We wszystkich przypadkach naruszenia niniejszej ustawy w skutek jakiejś czynności albo zaniechania, musi winny bez względu na poniesioną karę i obowiązek wynagrodzenia poszkodowanych, usunąć na koszt własny zmianę samowolnie przedsięwziętą, albo dokonać zaniechanych robót, jeżeli zagrożony tem albo poszkodowany tego zażąda, lub też dobro publiczne tego

wymaga. Władza ma sprawę rozstrzygnąć jak najrychlej i wyrok przeprowadzić w razie potrzeby w drodze politycznej egzekucyi.

§. 73.

Kary pieniężne nałożone w wykonaniu tej ustawy wpływają do funduszu kultury krajowej.

§. 74.

Dochodzenie i karanie przekroczeń tej ustawy ustaje w skutek przedawnienia, jeżeli się wykraczającego nie pociągnie do śledztwa względem czynności wymienionych w §. 69. w ciągu trzech miesięcy, względem przekroczeń zaś przewidzianych w §. 70. w przeciągu sześciu miesięcy od dnia popełnionego wykroczenia.

Przedawnienie nie rozciąga się na obowiązek, który na przekraczającego wkłada §. 72, jakoteż na jego obowiązek do wynagrodzenia szkody.

Rozdział szósty.

O władzach i ich postępowaniu.

§. 75.

Wszystkie sprawy odnoszące się według tej ustawy do używania, prowadzenia i wstrzymywania wody, należą do zakresu działania władz politycznych.

§. 76.

W myśl tej ustawy właściwą jest władza polityczna tego powiatu, w którym się urządzenie znajduje, albo w którym ma być wykonane. Udzielenie pozwolenia na budowle wodne i prywatne przewozy na przestrzeniach wód płynących, używanych do żeglugi statków lub spławiania tratew, zastrzega się politycznej władzy krajowej.

Jeżeli gmina mająca powierzoną sobie polityczną administracyę sama występuje jako przedsiębiorca zakładu wodnego, w takim razie bez różnicy, o jakie wody chodzi, ma bezpośrednio wyższa władza polityczna przeprowadzić rozprawę i orzec o dopuszczalności zakładu.

Jeżeli zakłady rozciągają się na kilka okręgów administracyjnych kraju, albo na kilka krajów, to sprawę prowadzi i rozstrzyga władza, w której

okręgu znajduje się główna część urządzenia w porozumieniu, a w razie potrzeby za współudziałem władz do tego powołanych, a jeżeli władze te ze sobą się nie zgodzą, ma być sprawa przedłożona do rozstrzygnięcia wyższej władzy.

§. 77.

Jeżeli w celu wykonania urządzeń wodnych potrzebne są roboty przygotowawcze na cudzych gruntach, a właściciel tychże nie chce na nie zezwolić, winien przedsiębiorca uzyskać na to pozwolenie władzy politycznej, która ma wyznaczyć stosowny termin do przedsiębrania tych robót i uczynić pozwolenie zależnem od poprzedniego zabezpieczenia możliwego wynagrodzenia szkody.

§. 78.

Podania o udzielenie praw używania wody i o pozwolenie na założenie urządzeń do używania i prowadzenia wody, jakoteż na roboty ochronne, mają być wniesione do właściwej według §. 76 władzy politycznej i mają zawierać o ile jeden lub drugi z wymogów nie okazuje się zbytecznym ze względu na rodzaj przedsiębiorstwa lub według uznania władzy, do której podanie wniesione zostało, oprócz objaśniających, przez rzeczoznawców wykonanych planów i rysunków, co następuje:

a) cel i rozmiary urządzenia albo przedsiębiorstwa z oznaczeniem wody, na której urządzenie albo przedsiębiorstwo ma być wykonane, jakoteż ilości potrzebnej wody;

b) sposób wykonania na podstawie ułożonego planu;

c) wykazanie spodziewanych korzyści, niemniej niekorzyści, których się w razie zaniechania obawiać należy;

d) wymienienie wszystkich uprawnionych do wody i innych interesowanych osób, na których prawa zamierzone przedsiębiorstwo oddziaływa z przyłączeniem ewentualnych ich oświadczeń;

e) wyszczególnienie gruntów i zakładów wodnych, które mają być odstąpione albo obciążone służebnościami z wymienieniem ich właścicieli.

Przy przedsiębiorstwach spółek mają nadto podania te zawierać:

f) nawiska osób, które mają przystąpić do takiego przedsiębiorstwa, a przy urządzeniach do osuszania lub nawodniania z podaniem obszaru uczestni-

niczących gruntów; przy budowlach ochronnych i regulacyjnych zaś z podaniem wartości własności ochronić się mającej;

g) preliminarz kosztów wystawienia i utrzymania tych urządzeń stwierdzony przez rzeczoznawcę, wreszcie

h) wyliczenie środków potrzebnych do pokrycia kosztów.

§. 79.

Jeżeli się już z treści podania i jego załączeń okaże w sposób niewątpliwy, niedopuszczalność przedsiębiorstwa ze względów publicznych, w takim razie podanie bez dalszej rozprawy odrzucić należy, w przeciwnym razie władza polityczna zbada zamierzone przedsiębiorstwo przez rzeczoznawców, jeżeli zajdzie potrzeba nawet na miejscu i wyjaśni następujące pytania:

a) czy i w jaki sposób przedsiębiorstwo da się odpowiednio wykonać;

b) jakich ztąd korzyści lub niekorzyści spodziewać się można;

c) czy wymagana ilość wody jest rozporządzalna bez ograniczenia już istniejących praw używania wody i czy może być w tym celu użytą bez naruszenia publicznych interesów;

d) czy zamierzone urządzenie wodne, jeżeli jest przeznaczone na przedsiębiorstwo industryjne, nie sprowadziło by nieprzezwyciężonych przeszkód użycia wody do celów gospodarskich i czyby ta sprzeczność interesów nie dała się usunąć przez wyznaczenie innego miejsca na tej wodzie dla zamierzonego przedsiębiorstwa industryjnego;

e) czy do tego jest potrzebne odstąpienie albo obciążenie cudzej własności i czy do przedsiębiorstwa mają być wciągnięte jeszcze inne cudze grunta, potem, o ile za to należeć się będzie wynagrodzenia.

§. 80.

Jeżeli się okażą wątpliwości, czy cel zamierzony w ogóle albo przynajmniej w sposób oznaczony da się osiągnąć, takowych przedsiębiorcom do objaśnienia udzielić należy.

§. 81.

Jeżeli wątpliwości tego rodzaju albo względy publiczne nie są na przeszkodzie, albo jeżeli proszący mimo podniesionych wątpliwości obstają przy swym planie, to ma nastąpić dalsze postępowanie, a mianowicie albo postępowanie edyktalne albo też postępowanie sumaryczne.

§. 82.

Przy postępowaniu edyktalnem ma władza ogłosić krótki opis przedsiębiorstwa z odwołaniem się do planu, który może być przejrzanym, przez wywieszenie w dotyczących i bezpośrednio sąsiednich gminach i obszarach dworskich, jako też przez trzykrotne umieszczenie w dziennikach krajowych, przeznaczonych do urzędowych ogłoszeń i zarazem wyznaczyć termin od czterech do sześciu tygodni do przeprowadzenia komisyjnej rozprawy, przy której nieporuszone już pierwej zarzuty tem pewniej wniesione być mają, ile że w przeciwnym razie uważanoby interesowanych jako zgadzających się z zamierzonem przedsiębiorstwem i z potrzebnem do tego odstąpieniem albo obciążeniem własności gruntowej i wydanoby wyrok bez względu na poźniejsze zarzuty. Ogłoszenie to ma być osobno doręczone proszącemu i interesowanym, władzy znanym, jakoteż wierzycielom mającym prawo zastawu i tym, co mają dawniejsze prawa służebności na gruntach, które mają być odstąpione albo obciążone służebnościami; wszelako z powodu zaniechania takiego uwiadomienia dalsze postępowanie nie może być zakwestyonowane.

§. 83.

Jeżeli starający się o pozwolenie nie żąda edyktalnego postępowania, a władza ze względu na mniejszą ważność przedsiębiorstwa nie znajduje powodu zarządzenia takowego, sumaryczne postępowanie ma miejsce, przy którem ma być zaniechane publiczne ogłoszenie w dziennikach krajowych i ma tylko nastąpić przybicie w dotyczących gminach zwięźle ułożonego ogłoszęnia, jakoteż wezwanie przedsiębiorcy i innych znanych interesowanych, pod zagrożeniem skutków w §. 82. wyłuszczonych, do komisyjnej rozprawy, którą wyznaczyć należy najdalej w przeciągu czterech tygodni.

W tym razie pozostaje tym interesowanym, którzy nie zostali zawezwani do komisyjnej rozprawy, albo którym wezwania przynajmniej ośm dni przed dniem rozprawy, nie wliczając tego ostatniego dnia, nie doręczono i którzy do rozprawy się nie stawili, droga prawa dla możebnych zarzutów wypływających z prawa prywatnego nawet wtedy, jeżeli zarzuty te przy rozprawie nie zostały wniesione.

§. 84.

Przy komisyjnej rozprawie starać się należy przedewszystkiem o dobrowolne uchylenie podniesionych zarzutów i o przyjście do skutku porozu-

mienia między interesowanymi, w szczególności co do uiścić się mającego wynagrodzenia.

Jeżeli porozumienie nie przyjdzie do skutku, należy zbadać zarzuty podniesione przeciw przedsiębiorstwu, sposobowi jego wykonania, udziałowi każdego, jakoteż zamierzonemu wywłaszczeniu albo służebności.

Jeżeli okaże się potrzeba dalszych dochodzeń co do podniesionych punktów spornych, to należy takowe przedsięwziąść bezzwłocznie, w razie potrzeby z przywołaniem rzeczoznawców. Wszystkie rozprawy z stonami mają się w tych sprawach zwyczajnie ustnie odbywać z przypuszczeniem prawniczych i fachowych pomocników, i z przyzwaniem z urzędu według potrzeby rzeczoznawców.

W sprawach mniej ważnych może władza polityczna wydelegować dotyczących przełożonych gmin do przedsiębrania pojedyńczych czynności urzędowych.

Z całej rozprawy ma być spisany protokół, który zawierać powinien rezultat osiągniętego porozumienia, albo jeżeli takowe nie przyszło do skutku, rezultaty ustnego wyłuszczenia sprawy z oświadczeniami stron sprzeciwiających się wraz z motywowaniem, wreszcie wszelkie uwagi poczynione przez wnoszących podania przeciw tym oświadczeniom.

§. 85.

Jeżeli przedsiębiorstwa do używania wody połączone są z przemysłowemi zakładami, należy o ile możności przedsiębrać czynności urzędowe tą ustawą przepisane równocześnie z czynnościami przepisanemi ustawą przemysłową.

§. 86.

Po ukończeniu wszelkich potrzebnych badań i rozpraw ma władza polityczna wydać wyrok motywowany o dopuszczalności, rozmiarach, jakości i warunkach przedsiębiorstwa, jakoteż o potrzebie i rozciągłości służebności albo ustąpienia gruntów, albo też jeżeli to jej zakres przechodzi (§. 76) przedłożyć sprawę władzom wyższym do rozstrzygnięcia.

Przy udzielaniu pozwolenia oznaczyć należy w każdym razie termin, w którym urządzenie ma być rozpoczęte i ukończone, niemniej rygor utraty nadanego prawa w razie nieukończenia budowli w czasie oznaczonym. Termin ten może być przedłużony z przyczyn zasługujących na uwzględnienie.

§. 87.

W razie jeżeli nastąpi warunek wskazany w §. 37 (§. 17 ustawy państw.) musi wyrok władzy politycznej zawierać postanowienie co do jakości i wysokości uiścić się mającego wynagrodzenia, które w braku zezwolenia wierzycieli tabularnych ma być złożone w sądzie realnym, któremu podlega grunt wywłaszczyć lub służebnością obciążyć się mający.

Jeżeli się interesowani tem nie zadowolnią, kwota wynagrodzenia ma być oznaczoną przez sądowe oszacowanie według zasad postępowania przy wywłaszczeniu, do którego obydwie strony powołać należy.

Wykonaniu służebności jednak albo wywłaszczeniu nie można przeszkadzać, skoro tylko orzeczenie władzy politycznej stało się prawomocnem i tymczasowo wyznaczona kwota wynagrodzenia albo wykupna sądownie została złożoną, albo też zabezpieczonem zostało rocznie płacić się mające wynagrodzenie.

§. 88.

Do wytoczenia prawno-prywatnych zarzutów, o których według tej ustawy władza polityczna rozstrzygać nie jest powołaną, pozostaje otwarta droga prawa.

Władza polityczna ma jednak w wyroku swoim orzeć, że przedsiębiorstwo ze względów publicznych jest dopuszczalne.

§. 89.

Jeżeli co do celu, rozmiaru albo sposobu wykonania przedsiębiorstwa spółki do osuszania lub nawodniania gruntów, albo też do budowli ochronnych i regulacyjnych nie przyszło do porozumienia pomiędzy interesowanymi, każdy z pojedyńczych uczestników, jakoteż każda gmina lub obszar dworski, w obrębie którego przedsiębiorstwo ma być wykonanem, może żądać u właściwej władzy politycznej rozstrzygnięcia, czy i co do których nieruchomości mają obowiązek przystąpić do spółki ci, co przeciw temu głosowali.

Podanie to ma być opatrzone planem przez rzeczoznawców wykonanym, tudzież kosztorysem przedsiębiorstwa i musi odpowiadać wszystkim innym wymaganiom §. 78.

Koszta, które ponieśli proszący z powodu podania i dochodzenia, musi im na żądanie zwrócić spółka, o ile wydatek ten władza polityczna uzna za potrzebny.

§. 90.

Władza oznacza, które nieruchomości i w jakiej rozciągłości mają być uważane za przystępujące do spółki (§. 53.), potem zbada plan i kosztorys według postanowień §. 79. i jeżeli uzna, że plan nie sprzeciwia się względom publicznym, poczyni w nim, przywoławszy wszystkich uczestników, zmiany uznane za potrzebne albo celowi odpowiedne, i po zupełnem wyjaśnieniu wszystkich zachodzących stosunków oznaczy rozmiary przedsiębiorstwa.

§. 91.

Po ustanowieniu przedsiębiorstwa spółki należy zbadać stosunek głosów oddanych za i przeciw niemu, przyczem ci, co się wcale nie oświadczyli albo oświadczyli niewyraźnie, mają być policzeni do tych, co za przedsiębiorstwem głosowali, albo też całkiem nieuwzględnieni, jeżeli odstąpiono od ich wciągnięcia do spółki.

§. 92.

Jeżeli dla przedsiębiorstwa spółki nie uzyskano potrzebnej większości głosów, albo jeżeli się okaże, że pomimo prawem przepisanej większości głosów nie zachodzą wymogi §. 53 (§. 21. ust. p.) a zatem przymus przeciw mniejszości nie jest usprawiedliwiony, to dalsze postępowanie ma ustać, a orzeczenie władzy ma się ograniczyć do umotywowanego wyroku, że strony, które odmówiły przystąpienia, do tego zmuszone być nie mogą.

Jeżeli się jednak w obec uzyskanzj prawnej większości głosów za przedsiębiorstwem użycie przymusu przeciw mniejszości okaże uzasadnionem w ustawie, to władza ma prowadzić dalej rozprawę podług §§. 81, 82, 83 i 84 i w wyroku zapaść mającym w myśl §§. 86, 87 i 91 orzec zarazem o obowiązku przystąpienia do spółki.

§. 93.

W obec sprzecznych z sobą żądań przedsiębiorców ma być (bez naruszenia postanowień §§. 340 i 341 ust. c.) udział w używaniu wody w następujący sposób uregulowany:

a) gdzie budowle wodne już istnieją, roszczenia nowych przedsiębiorstw li tylko po zabezpieczeniu i bez naruszenia praw wodnych dawniej nabytych zaspokojone być mogą;

b) jeżeli powstaje spór między nowemi przedsiębiorcami w ogóle, albo między już istniejącemi przedsiębiorstwami o nadwyżkę wody, pierwszeństwo należy się temu przedsiębiorstwu, które ma większe znaczenie dla gospodarstwa krajowego.

Jeżeli zachodzi wątpliwość, które przedsiębiorstwo ma większe znaczenie dla gospodarstwa krajowego, rozdzielić należy istniejącą wodę według słuszności, mianowicie przez oznaczenie pewnej pory do używania wody, albo innych warunków regulujących jej używanie w sposób odpowiedni celowi, tak, aby każde żądanie o ile możności było zaspokojone przy odpowiedniem i gospodarczem urządzeniu zakładów.

Jeżeii wszyscy starający się nie mogą być obdzieleni, należy uwzględnić szczególnie te żądania, o których przewidywać można, że dopną zupełniej zamierzonego celu, i będą najmniej uciążliwemi dla osób trzecich.

Zasady te mają być analogicznie zastosowa także w tych razach, gdzie z przyczyny zaszłego braku wody już istniejące roszczenia do używania wody nie mogą być w zupełności zaspokojone, przyczem zresztą przedewszystkiem chronić należy istniejących umów i nabytych praw specyalnych, o czem w razie sporu zwykły sędzia ma rozstrzygać.

§. 94.

Wzzelkie postanowienia, uchwały i wyroki wraz z motywami stronom interesowanym doręczyć, i jeżeli władza polityczna uzna za potrzebne, także publicznie ogłosić należy.

Odwołanie się od orzeczeń politycznej władzy powiatowej idzie do politycznej władzy krajowej, a odwołanie się od orzeczeń tej ostatniej do Ministeryum rolnictwa, jeżeli jednak rekurs wymierzony jest przeciw orzeczeniu karnemu, do Ministeryum spraw wewnętrznych.

Każdy rekurs ma być wniesiony na pismie albo ustnie w przeciągu 14 dni od ogłoszenia orzeczenia do tej władzy politycznej, która sprawę w pierwszej instancyi prowadziła.

§. 95.

Rekurs wniesiony w stosownym czasie ma skutek odraczający. W razach jednak grożącego przez zwłokę niebezpieczeństwa może władza polityczna mimo założonego rekursu pozwolić na uskutecznienie koniecznie potrzebnych zarządzeń w celu usunięcia niebezpieczeństwa.

§. 96.

Wykonanie wszystkich urządzeń, do których według niniejszej ustawy potrzeba pozwolenia, podlega nadzorowi przez władze polityczne.

Władze te mają się przekonać po ukończeniu tych urządzeń, czy odpowiadają danemu pozwoleniu, przy budowlach wodą poruszanych albo wodę spiętrzających przedewszystkiem o stosownem i odpowiedniem osadzeniu znaków do oznaczania stanu wody i zarządzić usunięcie spostrzeżonych błędów i zboczeń od planu.

§. 97.

Bezpośredni nadzór nad wszystkiemi urządzeniami do używania, prowadzenia i wstrzymywania wody, mają władze policyjne miejscowe, które mają w razach naglących bezzwłocznie zarządzić to, czego wymaga interes publicznego bezpieczeństwa, gdzie jednak nie ma naglącego niebezpieczeństwa, mają się przedtem udać o polecenie do właściwej władzy politycznej.

Jeżeli obowiązani nie uczynią zadość w terminie wyznaczonym poleceniu miejscowej władzy policyjnej, władza ta jest upoważnioną przeprowadzić potrzebne roboty na koszt ociągających się.

§. 98.

Koszta komisyjnych badań i rozpraw w sprawach strony obchodzących ponosi ta strona, która prosiła o zarządzenie badania, albo też sprowadziła je własną winą, a przedewszystkiem bezpodstawnemi zarzutami.

Władza polityczna ma orzec, w jaki stosowny sposób rozłożone być mają pomiędzy strony koszta te, które dotyczą wspólnego ich interesu, i o

ile strona prawem pokonania obowiązaną jest do zwrotu kosztów postępowania swemu przeciwnikowi.

Koszta badania z przyczyny przekroczeń ustawy ponoszą uznani za winnych.

§. 99.

Każda władza polityczna pierwszej instancyi ma prowadzić księgę wodną wraz z mapami wodnemi, na których mają być uwidocznione wszystkie w powiecie już istniejące i na podstawie tej ustawy nowo nabyte prawa do używania wody, jakoteż wszystkie postanowienia co do wysokości znaków, oznaczających stan wody, zachodzące w tym względzie zmiany z powołaniem służących za podstawę orzeczeń.

Co do zapisywania spółek wodnych mają być nadto zachowane postanowienia §. 56 (§. 22 ust. państw.). Każdemu wolno przeglądać księgę wodną i powołane tam urzędowe rozprawy, jakoteż mapy wodne, tudzież za złożeniem przepisanej kwoty zażądać odpisu takowych.

§. 100.

Urządzenie i prowadzenie ksiąg i map wodnych będzie uregulowane w drodze rozporządzeń.

Wiedeń, dnia 14. Marca 1875.

Franciszek Józef w. r.

Lasser w. r. **Glaser** w. r. **Banhans** w. r. **Chlumecky** w. r.

Nr. 39.

Rozporządzenie

c. k. Namiestnictwa z dnia 22. Maja 1875. L. 3306|pr. względem wykonania przepisu §. 21. alinea 2. ustawy z dnia 14. Marca 1875. Dz. ust. kr. N. 38.

Wcelu wykonania przepisu §. 21. alinea 2, ustawy z dnia 14. Marca 1875. Dz. ust. kr. Nr. 38. postanawia się na mocy reskryptu c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 22. Kwietnia 1875. L. 4286|206 wydanego, w porozumieniu z innemi c. k. Ministerstwami, że w kwestyach oznaczonych w §. 21. alinea 2 powyższej ustawy ma nastąpić rozprawa polityczna, że jednak przez rozprawę tę nie jest wykluczoną droga prawa dla strony, która czuje się być pokrzywdzoną wyrokiem władzy politycznej o ile zachodzą warunki oznaczone w Art. XV. alinea 1, zasadniczej ustawy państwa z dnia 21. Grudnia 1867. Dz. p. p. Nr. 144.

W zastępstwie:

Bartmański w. r.